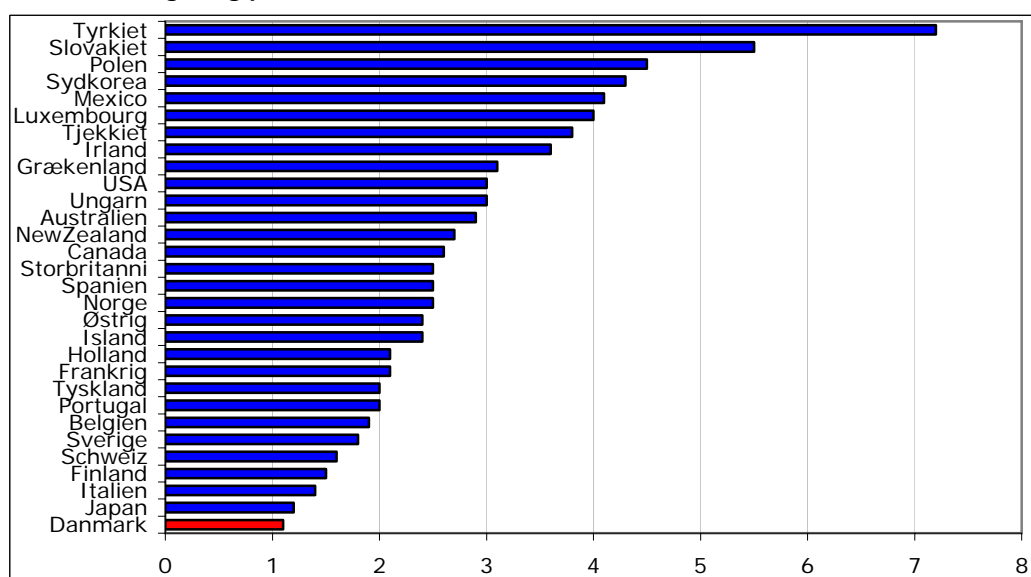

DANMARK HAR UDSIGT TIL DEN LAVESTE VÆKST I OECD I PERIODEN 2008-12

Ifølge OECDs seneste mellemfristede fremskrivning for de 30 OECD-lande vil Danmark få den laveste økonomiske fremgang (1,1 pct. årligt) i perioden 2008-12. Det skyldes, at der fremadrettet ikke længere kan forventes et bidrag til velstandsfremgangen fra vækst i beskæftigelsen. Dermed er mangel på arbejdskraft årsag til, at Danmark i prognosen oplever den laveste vækst i OECD. Hvis væksten i Danmark skal op på en normalvækstrate på 2 pct., kræver det et vækstbidrag fra øget beskæftigelse på knap 1 pct. årligt (ca. 25.000 personer). I løbet af perioden svarer det til 125.000 personer. Dvs. politikerne skal levere reformer svarende til ca. 125.000 personer, hvis de ønsker en vækst i dansk økonomi, der svarer til gennemsnittet de seneste 25 år. Det kan hjælpes på vej ved at lette marginals-katten på arbejde, så det bliver mere attraktivt at øge arbejdstiden (Danmark har den 6. korteste arbejdstid i OECD). Herudover kan der flyttes personer fra overførselsindkomst til beskæftigelsen. Fx ved at dagpengeperioden reduceres fra 4 til 1 år og ved at stoppe tilgangen til efterløn i 2009.

OECD har i Economic Outlook June 2006 foretaget en mellemfristet fremskrivning af OECD-landenes økonomier for perioden 2008-12. Det fremgår heraf, at Danmark vil have den laveste vækstrate af alle 30 OECD-lande. Væksten skønnes gennemsnitligt at blive på årligt 1,1 pct., hvor OECD-gennemsnittet forventes at ligge på 2,6 pct. Euroområdet skønnes at få en årlig vækst på 2,1 pct. I perioden 2002-2007 har Danmark haft en årlig vækst på 2,0 pct., hvilket er den 10. laveste vækst i OECD.

Gennemsnitlig årlig procentvis realvækst i BNP, 2008-2012

Kilde: OECD

Den forventede lave vækst i dansk økonomi skal ses på baggrund af, at arbejdsløsheden i øjeblikket sandsynligvis er under det strukturelle niveau¹. Med de regler og ordninger, vi har på arbejdsmarkedet i dag, kan der således ikke forventes en vækst i beskæftigelsen i de kommende år. Tværtimod kan der forventes et svagt fald i beskæftigelsen frem til 2012 i takt med, at ledigheden konvergerer tilbage mod det strukturelle niveau. Hertil kommer et mindre negativt bidrag til beskæftigelsen fra aldringen af befolkningen.

¹ Den strukturelle ledighed afspejler det ledighedsniveau, som er foreneligt med stabil løn- og prisinflation på nogle års sigt. (Finansministeriet: Finansredegørelse 2004)

Det vækstbidrag, der de seneste år er kommet fra vækst i beskæftigelsen, kan således ikke forventes at indtræffe de kommende år (med mindre der gennemføres reformer, der udvider beskæftigelsen). Som konsekvens heraf vil den økonomiske vækst alene blive drevet af øget produktivitet de kommende år. Vækst i BNP er nemlig grundlæggende sammensat af to vækstbidrag: 1. øget beskæftigelse og 2. øget produktivitet (dvs. BNP/pr. arbejdstime).

I boks 1 er resumeret en OECD-undersøgelse af faktorer, der bestemmer væksten i OECD-lande.

Den relativt lave danske vækst i perioden 2008-12 skal også ses på baggrund af, at Danmark er relativt langt fremme i konjunkturcyklen sammenlignet med en række andre lande. Hermed menes, at en række lande i Euroland har plads til en konjunkturmæssig fremgang i beskæftigelsen, da deres arbejdsløshed vurderes at ligge over det strukturelle niveau.

Boks 1. Determinanter for økonomisk vækst

I OECD (2001) undersøges det hvilke faktorer, der skaber økonomisk vækst (i BNP pr. capita). Undersøgelsen dækker 21 OECD-lande i perioden 1971-1998. Rapporten konkluderer, at fysisk kapital og humankapital (uddannelse) har en positiv effekt på den økonomiske vækst. Desuden har det en positiv effekt på væksten at have meget samhandel med omverdenen.

Stor variation i inflationen har en negativ effekt på økonomisk vækst. Årsagen er formentlig, at usikkerhed om inflationen giver usikkerhed om det reale afkast. Dette kan medføre et inefficiant valg af investeringsprojekter. Desuden tyder resultaterne på, at også et højt niveau for inflationen har en negativ effekt på økonomisk vækst.

Skatte trykket har en negativ effekt på væksten. Derudover er der en ekstra negativ effekt fra direkte skatter (fx skat på lønindkomst) ift. indirekte skatter (fx moms).

Privat forskning har en stor positiv effekt på væksten, mens offentlig forskning har en negativ effekt på den økonomiske vækst. En forklaring kan være, at offentlig forskning fortrænger privat forskning. Derudover kan resultat være påvirket af, at privat forskning er direkte rettet mod aktiviteter, der forøger produktiviteten, hvilket giver en direkte målbar effekt på væksten. Offentlig forskning er derimod mere rettet mod grundforskning, som ikke umiddelbart giver udslag i en målbar effekt på den økonomiske vækst på kort sigt, men som kan have en positiv effekt på lang sigt, som ikke opfanges i undersøgelsen.

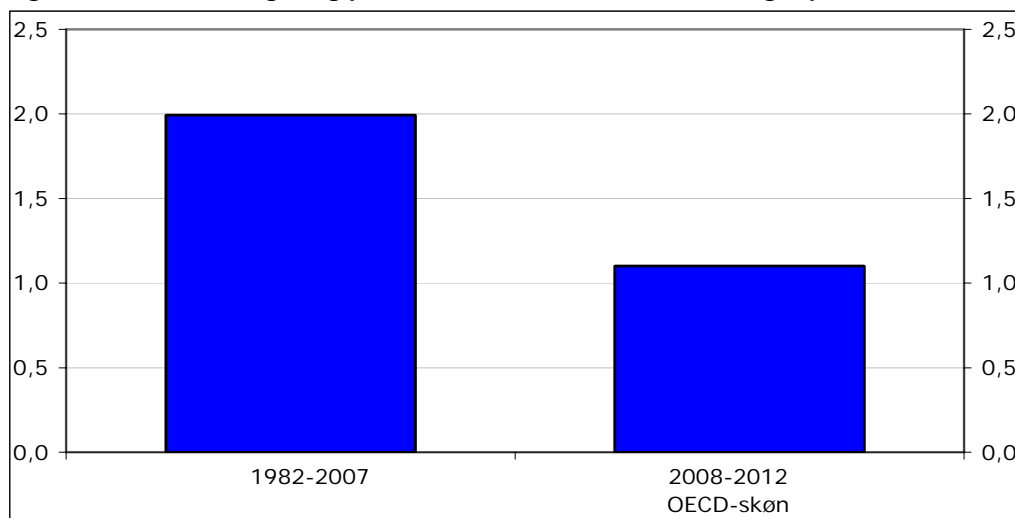
Derudover har velfungerende finansielle markeder en positiv indflydelse på væksten. Årsagen er, at det kanalisere kapitalen der hen, hvor afkastet er størst. Derudover fremmer det investeringer.

Rapporten finder, at størstedelen af forskellen i OECD-landenes økonomiske vækst kan forklares vha. forskelle i økonomisk politik og institutioner. Med andre ord er det altså muligt at øge den økonomiske vækst ved at lære af andre landes erfaringer.

Kilde: "The driving forces of economic growth: Panel data evidence for the OECD countries", OECD Economic Studies no. 33, 2001/11

2 pct. årlig vækst kræver reformer, der øger beskæftigelsen med 125.000 personer frem til 2012

Den forventede danske vækst på godt 1 pct. årligt i perioden 2008-12 er lav set i forhold til den gennemsnitlige årlige vækst på ca. 2 pct. i perioden 1982-2007, jf. figur 2. Hvis væksten skal op på 2 pct. årligt, kræves der et årligt vækstbidrag på ca. 1 pct.point fra beskæftigelsen (givet produktiviteten.). Det forudsætter reformer, der øger beskæftigelsen med 25.000 personer om året eller ca. 125.000 personer i alt for perioden 2008-12.

Figur 2. Gennemsnitlig årlig procentvis realvækst i BNP i udvalgte perioder

Kilde: Danmarks Statistik og OECD

Med andre ord: Hvis der ønskes en vækst i BNP på niveau med udviklingen de seneste 25 år, skal politikerne gennemføre betydelige reformer, der øger arbejdsudbuddet. Stigningen i arbejdsudbuddet kan ske ved, at de beskæftigede arbejder flere timer. Eller ved at personer overgår fra overførselsindkomst til beskæftigelse. Konkret kunne arbejdsudbudseffekten hentes ved at lette marginals-katten på arbejde, reducere dagpengeperioden eller ændre på efterlønnen.

Det skal endvidere nævnes, at finanspolitikken ifølge DREAM-gruppens seneste fremskrivning er uholdbar svarende til, at der skal gennemføres en budgetforbedring på godt 2 pct. af BNP før de offentlige finanser hænger sammen på længere sigt. En vækst i beskæftigelsen på 125.000 personer vil bidrage med en budgetforbedring på ca. 2 pct. af BNP.

Nedenfor angives en række forslag til, hvorledes en vækst i beskæftigelsen på ca. 125.000 personer kan opnås. Forslagene vil kunne bidrage til at fordoble væksten i dansk økonomi i årene 2008-12, ligesom forslagene også vil betyde, at der opstår holdbarhed på de offentlige finanser.

Tabel 1. Beskæftigelseseffekt af forskellige tiltag

	Effekt på beskæftigelse	
Reduktion i marginals-katten på arbejde til 43 pct.	30.000	(60.000) ¹
Bortfald af efterløn	80.000	(100.000) ²
Dagpengeperiode på 1 år	30.000	
I alt	140.000	(190.000)

¹ Tal i parentes er udbudseffekt inklusiv kvalitativ effekt (produktiviteten), hvor den kvalitative effekt antages at være af samme størrelsesorden som den kvantitative effekt (effekt i timer).

² Tal i parentes angiver langsigteffekten på beskæftigelsen af en fjernelse af efterlønnen.

Øget arbejdstid

En mulighed for at øge arbejdsudbuddet er øget arbejdstid for de beskæftigede. Det skal ses på baggrund af, at Danmark har en relativ kort arbejdstid sammenlignet med andre lande, svarende til den 6. korteste arbejdstid i OECD².

² Se CEPOS-notat: [Stort beskæftigelsespotentiale hvis danskerne arbejdede som OECD-gennemsnittet](#)

Den gennemsnitlige årlige arbejdstid i Danmark er på knap 1600 timer, hvilket er ca. 100 timer under OECD-gennemsnittet. Hvis vi arbejdede lige så mange timer (pr. beskæftiget) som OECD-gennemsnittet, ville beskæftigelses-indsatsen øges svarende til 200.000 personer. Såfremt væksten i arbejdsudbuddet skal ske ved højere arbejdstid, kan det hjælpes på vej ved at lette marginals-katten på arbejde. Mange undersøgelser underbygger, at der er negativ sammenhæng mellem marginals-kat på arbejde og arbejdsudbud, se bl.a. Finansministeriet: Fordeling og Incitamenter 2002.

CEPOS foreslår, at marginals-katten sænkes til 43 pct. Det ville udvide arbejdsudbuddet (i timer) svarende til ca. 30.000 personer. Udvidelsen af arbejdstiden ville svare til ½ uge i gennemsnit for de beskæftigede. For topskatteydere, der ville opleve en marginals-kattereduktion fra 63 til 43 pct., ville arbejdstiden øges svarende til 1½ uge³. Finansieringen heraf kan ske ved at fastfryse det offentlige forbrug i reale termer i 7 år, se boks 2.

Kvalitativ effekt på arbejdsudbud

Ovenfor er kun medtaget de kvantitative effekter af marginals-kattelettelse, dvs. effekten på antallet af arbejdstimer. En marginals-kattelettelse vil herudover have effekt på det kvalitative arbejdsudbud, dvs. tilskyndelsen til at forbedre ens timeløn (svarende til højere produktivitet). En lavere marginals-kat kan give større tilskyndelse til at arbejde på skæve tidspunkter (til en højere timeløn), skifte og transportere sig til et bedre betalt arbejde og afholde tilvænningsomkostninger forbundet med et nyt job.

Hertil kommer en øget tilskyndelse til at tage en uddannelse, da gevinsten ved at uddanne sig beskattes lempeligere ved lavere marginals-kat. Denne effekt indfinder sig over tid i takt med, at generationerne øger deres uddannelsesniveau⁴. Flere undersøgelser finder, at den kvalitative effekt på arbejdsudbuddet er større end den kvantitative effekt. Bl.a. finder Ljunge og Ragan (2005)⁵, at der var en meget stor effekt på det samlede arbejdsudbud af den svenske skattereform i 1990'erne, når det kvalitative arbejdsudbud indregnes. Der er ikke

Boks 2. CEPOS har tidligere foreslået en flad marginals-kat på 43 pct. for alle i beskæftigelse. Forslaget består af en afskaffelse af top- og mellemskat samt en afskaffelse af loftet over beskæftigelsesfradraget. Forslaget kan fx finansieres ved nulvækst i det offentlige forbrug i 7 år. Forslaget vil gøre det mere attraktivt at arbejde ekstra samt at tage en lang videregående uddannelse, da den lavere marginals-kat øger afkastet af uddannelse. Forslaget vil endvidere bidrage til merbeskæftigelse svarende til ca. 30.000 personer. Herudover kommer skatteprocenten ned på et internationalt konkurrencedygtigt niveau. Lande som UK, USA og Tyskland har en marginals-kat på 43-48 pct. for personer med høje indkomster.

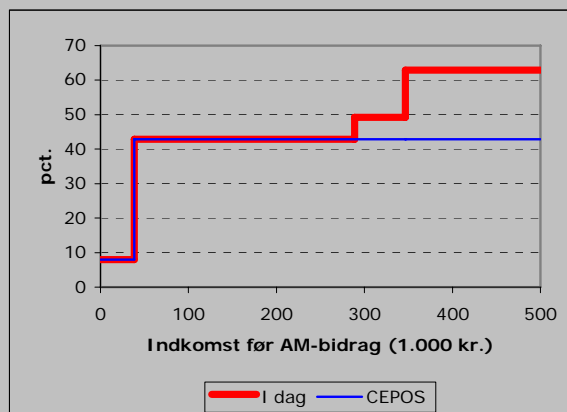
Tabel 2. Flad skat på 43 pct.

	mia.kr.
Afskaffelse af topskat	-16
Afskaffelse af mellemskat	-8
Afskaffelse af øvre grænse for beskæftigelsesfradr	-1
Samlet skattelettelse	-25
Forslag til finansiering	
Nulvækst i det offentlige forbrug i 7 år	25
Samlet budgetforbedring	25

Anm. vedrørende finansiering: Der tages her udgangspunkt i, at VK fordobler vækstrammen for det offentlige forbrug i perioden 2007-2010 fra ½ til 1 pct. realt og at vækstrammen herefter løftes til 0,7 pct.

Kilde: Skatteministeriet, Finansministeriet og egne beregning

Figur 3. Marginals-katter i Danmark vs. CEPOS' anbefalinger

Kilde: Skatteministeriet og egne beregninger

³ Beregnet ud fra udbudselasticiteter anvendt i Fordeling og Incitamenter 2002, Finansministeriet

⁴ Se CEPOS-notat: [Skat, human kapital og uddannelse](#)

⁵ "Labor Supply and the Tax Reform of the Century", Martin Ljunge, University of Chicago og Kelly Ragan, University of Chicago

foretaget en tilsvarende undersøgelse af marginalskat og det kvalitative arbejdsudbud i Danmark.

Hvis det beregningsteknisk antages, at den kvalitative effekt af marginalskattelettelse er lige så stor som den kvantitative effekt, øges det samlede arbejdsudbud (såvel det kvantitative som det kvalitative) svarende til merbeskæftigelsen fra 60.000 personer. Heraf vil udbudseffekten af de 30.000 personer ikke afspejle sig i øget arbejdstid, men i forbedret produktivitet (produktion pr. time).

Reduceret dagpengeperiode

Dagpengeperioden i Danmark er på 4 år, hvilket er en relativ lang periode sammenlignet med andre lande. Op gennem 1990'erne blev dagpengeperioden reduceret fra 7 til 4 år. CEPOS foreslår, at dagpengeperioden reduceres yderligere fra 4 til 1 år. En kortere dagpengeperiode indebærer, at der er kortere tid til, at personer overgår til kontanthjælpssystemet. Efter 1 år ophører dagpengereetten og man er efterfølgende henvist til eventuel kontanthjælp, der er en lavere ydelse. Det vil øge tilskyndelsen til at søge arbejde. Forslaget skal ses i lyset af, at den reelle ledighed (officiel ledighed + aktiverede) i 2006 udgør 170.000 personer samtidig med, at der er mangel på arbejdskraft. I den situation er der behov for at øge tilskyndelsen for dagpengemodtagere til at søge arbejde. Forslaget vil bidrage til en vækst i beskæftigelsen svarende til 30.000 personer⁶.

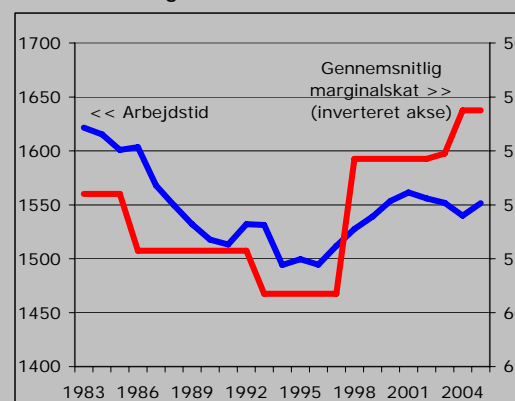
Fjernelse af efterlønnen

I en situation, hvor mangel på arbejdskraft vil bremse væksten i dansk økonomi, er det ikke hensigtsmæssigt, at der er mange tusinde seniorer på efterløn. I 2007 vil der være 145.000 personer på efterløn⁷, mens der i 2080 vil være 129.000 personer på efterløn⁸.

På trods af at Folketinget i sommer indgik forlig om en fremtidssikring af efterlønnen, bør der overvejes en afvikling af tilbagetrækningsordningen. Hvis tilgangen standses fra og med 2009 vil det kunne øge arbejdsudbuddet med 80.000 personer i perioden 2009-12. På sigt medfører en afvikling af efterlønnen, at beskæftigelsen øges med ca. 100.000 personer. Her antages det, at ca. 20 pct. af efterlønsmodtagerne går på førtidspension eller egenfinansieret tidlig tilbagetrækning.

Boks 3. Siden 1993 har der ifølge nationalregnskabet været en stigning i arbejdstiden pr. beskæftiget svarende til 42 timer årligt. Stigningen i arbejdstiden er sket i en periode, hvor marginalsatten på arbejde er reduceret. Således er den samlede marginalskat for fuldtidsbeskæftigede reduceret med godt 7 pct.enheder (fra 59,3 pct. i 1993 til 52,0 pct. 2006). Tages der udgangspunkt i Fordeling og Incitamenters (2002) antagelser om arbejdsudbuddets skattefølsomhed, har lettelsen i marginalsatten øget arbejdsudbuddet svarende til 27 timer. Det bemærkes i øvrigt, at det underliggende fald i arbejdstiden siden 1960'erne er ophørt siden midten af 90'erne, hvor skattepolitikken i højere grad blev fokuseret mod en lettelse i marginalsatten på arbejde

Figur 4. Gennemsnitlig årlig arbejdstid og gennemsnitlig årlig marginalskat for fuldtidsbeskæftigede

Kilde: Danmarks Statistik, Finansministeriet: Fordeling og Incitamenters 2004 og OECD Economic Survey Danmark

⁶ Se CEPOS-notat: [30.000 personer i beskæftigelse ved reduktion i dagpengeperiode til 1 år](#)

⁷ Økonomisk Redegørelse december 2006

⁸ DREAM: Langsigtet økonomisk fremskrivning 2006 – med vurdering af velfærdsreformen